



RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Prof. dr Andrzej ZOLL

00-090 Warszawa
Al. Solidarności 77

Tel. centr. 551 77 00
Fax 827 64 53

Warszawa, 13 lutego 2002 r.

35436

RPO/372103/01/III/IM

Pan
Wojciech Mojzesowicz
Przewodniczący
Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi
Sejmu RP

Szanowny Panie Przewodniczący,

Przedmiotem prac Sejmu poprzedniej kadencji był rządowy projekt nowelizacji ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. Nr 7 z 1998 r. poz. 25 ze zm.). Prace nad powyższym projektem nie zostały zakończone.

Tymczasem w mojej ocenie pilnego uregulowania wymagają dwie kwestie o podstawowym znaczeniu.

Pierwsza dotyczy art. 1 ust 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, który zawiera normę prawną dyskryminującą niektórych rolników ze względu na ich przynależność państwową. Zgodnie z tym przepisem ochroną ubezpieczenia społecznego objęci są tylko rolnicy mający obywatelstwo polskie. Obywatele państw obcych, mieszkający w Polsce i prowadzący tu gospodarstwa rolne, nie mogą korzystać w żadnym zakresie z ubezpieczenia społecznego rolników, nawet gdy dla własnego bezpieczeństwa socjalnego deklarują gotowość dobrowolnego przystąpienia do tego ubezpieczenia i opłacania składek ubezpieczeniowych z tego tytułu.

Takie unormowanie musi budzić zastrzeżenia z różnych powodów, w tym również ze względu na zobowiązania międzynarodowe Polski. Polska ratyfikowała bez zastrzeżeń Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych (Dz. U. Nr 38 z 1977 r. poz. 169). Jako strona tego Paktu, uznająca między innymi „ prawo każdej osoby

do zabezpieczenia społecznego, w tym do ubezpieczeń społecznych" (art. 9 Paktu), nie powinna więc dłużej utrzymywać przepisów dyskryminujących cudzoziemców, zwłaszcza w sferze spraw socjalnych.

Druga kwestia dotyczy wprowadzenia kontroli sądowej decyzji Prezesa KRUS w przedmiocie umorzenia należności z tytułu składek.

Potrzeba uregulowania tej kwestii (gdyż nie była ona wówczas ujęta w rządowym projekcie zmian ustawy) była przedstawiona Komisji Polityki Społecznej Sejmu RP w grudniu 2000 r. w celu jej podjęcia w toku prac legislacyjnych.

Zgodnie z art. 41 a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, w wyjątkowych przypadkach, na wniosek osoby zainteresowanej, Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego lub upoważniony przez niego pracownik Kasy, może odroczyć termin płatności składek, rozłożyć spłatę na raty lub należność umorzyć.

Wraz z wejściem w życie tego przepisu, tj. od dnia 1 stycznia 1997 r., skreślony został pkt. 2 art. 36 ustawy, na mocy którego na decyzje w sprawach umorzenia lub odroczenia terminu płatności składek przysługiwało odwołanie do sądu w terminach i na zasadach określonych w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu odrębnym w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych.

W zmienionym stanie prawnym Oddziały KRUS zaczęły wydawać decyzje uznaniowe, od których - ich zdaniem - odwołanie nie przysługuje. W konsekwencji w decyzjach oddziałów KRUS nie zamieszczano pouczeń o środkach zaskarżenia.

Dotychczas tylko jedna skarga na tego rodzaju decyzję trafiła - stosownie do art. 16 st. 1 pkt 1 ustawy z dnia 11 maja 1995r o Naczelnym Sądzie Administracyjnym Dz. U. Nr 74 poz. 368 ze zm.) - do Sądu Administracyjnego (por. postanowienie NSA z dnia 30 czerwca 2000r. Sygn. Akt III S.A. 715/00, nie publ.).

Konstytucyjnemu prawu do sądu bardziej odpowiadałaby - moim zdaniem zasada poddania takich spraw rozpatrzeniu przez sąd mający pełną jurysdykcję w zakresie faktów i w zakresie prawa, czyli przez sąd powszechny.

Takie rozwiązanie obowiązuje w zreformowanym z dniem 1 stycznia 1999 r. systemie ubezpieczeń społecznych. Zgodnie z art. 83 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 137 poz. 887 ze zm.) od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych odmawiającej umorzenia w całości lub w części należności z tytułu składek przysługuje odwołanie do właściwego sądu w terminie i według zasad określonych w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego.

Podobna regulacja powinna być także wprowadzona do ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Wymagałoby to dodatkowo określenia w przepisach ustawy przesłanek umarzania należności ze składek.

Działając na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147) zwracam się do Pana Przewodniczącego z wnioskiem o rozważenie możliwości podjęcia przedstawionych

zmian ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników przez Sejmową Komisję Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Z poważaniem
/-/ Prof. dr Andrzej Zoll